

nosti: *Úžasem zapomněl na schody a jak se sem dostal* (Jir., pův. *na schody, a jak*).

Pravidly se řídíme i při úpravě čárek v souvětích, kde vedle sebe stojí příslovce a spojovací výraz: *Popřej mi toho, dřív než umru* (Jir.); původně bylo *dřív, než umru. Vojtěch Boubín stál před pódiem ještě, když nikoho již nebylo v sále* (Hol.); pův. . . . *pódiem, ještě když . . .*

Uvedené zásady platí pro každý text (beletrii, odbornou prózu, verše, drama i korespondenci), i když problematické případy se budou vždy řešit se zřetelem k povaze jazyka daného textu a k jeho charakteristickým zvláštnostem. Příklady jsou jen malou ukázkou toho, jak je třeba zacházet s autorovou interpunkcí při zpracování textu k edičním účelům. Zdaleka nemohly vyčerpat všechny jemnosti, s nimiž se u jednotlivých autorů setkáváme. Chtěly být pouze vodítkem při práci.

Nepostradatelným pomocníkem při práci s textem jsou slovníky. Ze současných je to akademický *Příruční slovník jazyka českého*, vycházející v letech 1935–1957, a čtyřdílný *Slovník spisovného jazyka českého*, vydávaný od r. 1960 Ústavem pro jazyk český (ev. *Slovník jazyka českého P. Váší a Fr. Trávníčka* a listkový katalog v kanceláři Slovníku jazyka českého ÚJČ), pro starší dobu *pětidílný Jungmannův Česko-německý slovník* (vycházel v letech 1835–39) a *Dotatky ke Slovníku Josefa Jungmanna* od Fr. L. Čelakovského z r. 1851, jednosvazkový *Česko-německý slovník Franty Sumavského* z r. 1851 a *sedmidílný Česko-německý slovník zvláště gramaticko-frazeologický Františka St. Kotta* (vycházel v letech 1878–89; základem jsou díly I–V, konec V. dílu až VII. díl tvoří dodatky a opravy, doplněné ještě novými dodatky na konci VII. dílu; na ně navazují pak samostatně vydané Kottovy Příspěvky k Česko-německému slovníku, složené opět ze čtyř abecedních oddílů postupně připojovaných v průběhu let 1896–1906). Důležitým pramenem k poznání dobové normy a dobového úzu jsou *Brusy jazyka českého* z r. 1877, 1881, 1894, připravované jazykovou komisí za vedení Jana Gebauera (z jiných například *Brus jazyka českého* V. Praska z r. 1874) a z nich odvozená *Pravidla českého pravopisu*, vycházející od r. 1902 až do současné doby s většími či menšími změnami, většinou však přejímaná beze změny (z nich nejdůležitější 1902, 1904, 1913, 1926, 1941, 1957, 1966). Znalost posledních Pravidel, jakož i mluvnice reprezentované Českou mluvnici Havránka-Jedličky z r. 1970 by měla být pro každého editora předpokladem. Pro hlubší studium a pochopení jazykové situace poslouží Havránkův Vývoj spisovného jazyka českého z r. 1936, Novočeská skladba VI. Šmilauera z r. 1947, Mluvnice spisovné češtiny Fr. Trávníčka (3. vyd. 1951), Gebauerova Příruční mluvnice jazyka českého (1900, 1904) a Historická mluvnice jazyka českého (posl. vyd. 1929), ze starých především Dobrovského *Ausführliches Lehrgebäude der böhmischen Sprache* (1809, 1819), mluvnice Thámovy, Pelcloy, Nejedlého, Hanky, Tomsy, Hattaly, Zikmunda, Bartoše, Česká frazeologie Fr. Šebka (1863, 1869) aj.